

МОВОЮ ЦИФР І ФАКТІВ

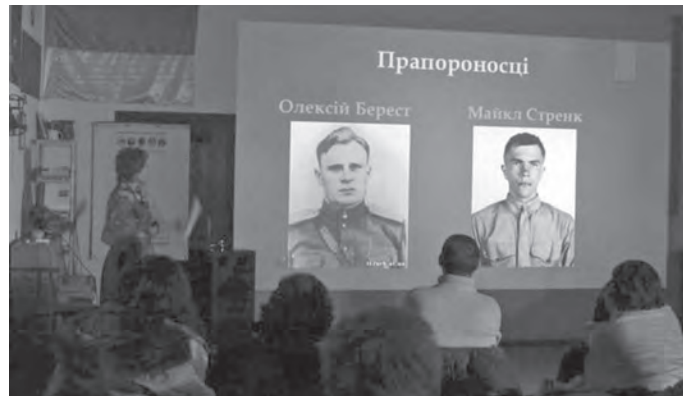

ЦІНА ПЕРЕМОГИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: УКРАЇНСЬКИЙ ВНЕСОК

Нещодавно студенти нашого університету на чолі з доц. кафедри українознавства А.М. Домановським відвідали лекцію канд. істор. наук, наукового співробітника Інституту історії України НАН України Яни Примаченко «Одна на всіх, мы за ценой не стоим: вклад Украины в Победу», що відбулася в рамках роботи громадської просвітницької організації «Вільний університет Майдан Моніторинг» у клубі «Шостий кут».

«Одна на всех, мы за ценой не стоим» – це рядки з пісні Булата Окуджави до фільму «Білоруський вокзал», які, як і сама пісня, стали культовими. Вона якнайліпше відбивала історичну політику СРСР, де провідне місце займала концепція «Великої Перемоги – Народу-Переможця». Цим народо-переможцем була нова історична спільнота – радянський народ. З 1965 р. центральним святом у СРСР став День Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.

Після розпаду СРСР почався процес «націоналізації» колись спільної історії. До героїчного пантеону пострадянських республік поверталися постаті та події, що в радянський час були піддані остракізму. Непорушним лишився тільки спільний внесок всіх народів колишнього Союзу у перемогу над нацизмом. Але після помпезного святкування 65-ї річниці Перемоги російська влада, в особі тоді колишнього прем'єр-міністра сусідньої держави, зробила гучну заяву: «Если мы посмотрим статистику времен Второй мировой войны, то выяснится, что наибольшие потери в Вели-

кой Отечественной войне понесла именно РСФСР – более 70% потерь. Это значит, что война выиграна, не хочу никого обижать, но в основном за счет человеческих и промышленных ресурсов РФ. Это исторический факт». Росія, таким чином, спробувала націоналізувати Перемогу, оголосивши її передусім власним здобутком і применшивши внесок у неї інших народів і республік колишнього Союзу.

Ця заява викликала справедливе обурення українців, оскільки нівелювала внесок у Перемогу України та українського народу, знецінювала його жертви і трагедію. Нарешті вона, і це найгірше, вкладалася у пропагандистський тренд безсоромних спекуляцій щодо ролі та місця українців у Другій світовій війні, підсилюючи позиції тих, хто звинувачував наш народ у масовій колаборації з окупантами, називаючи українців нацією пособників і посіпак нацистів.

Ситуація з оцінкою втрат у Другій світовій війні 1941 – 1945 рр. справді дуже складна. Втрати переглядалися з 1946 р. до 1990 р. чотири рази. У 1946 р.

І.В. Сталін оголосив загальні втрати у 7 млн осіб і до середини 1950-х рр. це була офіційна беззаперечна цифра. У 1961 р. М.С. Хрущов озвучив 20 млн загиблих. У 1965 р. Л.І. Брежнєв згадав вже про понад 20 млн осіб. Нарешті 1990 р. М.С. Горбачов озвучив вже 26,6 млн осіб і це є основною базовою цифрою. Але дискусії щодо людських і матеріальних втрат точаться до сьогодні.

За втратами українці займають друге місце після Росії (66,4%), українські втрати становлять 1 377 400 осіб або 15,9%. У лавах Червоної армії воювало 7 млн громадян УРСР, 2,5 млн нагороджено орденами і медалями. За виняткову мужність 2 тисячі з них були відзначені званням Героя Радянського Союзу.

Також багато українців воювало в арміях союзників. В американській армії – 80 тис. американських українців, у канадській, за різними даними, від 35 до 50 тис. українців, у складі Французького Іноземного легіону – 5 тис. У межах французького руху опору діяли три українських підрозділи, українці входили до складу 2-го польського

корпусу генерала Владислава Адерса. Перша самостійна чехословацька бригада під командуванням полковника Людвіга Свободи нараховувала у своєму складі 11 тис. закарпатських українців.

Українці були також серед тих, хто піднімав прапори Перемоги: над Івродією 23 лютого 1945 р. це зробив у складі групи морських піхотинців США сержант Майкл Стренк, а над Рейхстагом 2 травня 1945 р. – лейтенант Олексій Берест.

Теренами України двічі прокотилася вогняна хвиля фронту – спочатку із заходу на схід і потім, під час визволення, зі сходу на захід. Важким тягарем впала на український народ нацистська окупація. В цілому за роки війни населення України скоротилося на 13 – 14 млн осіб – це загиблі і ті, хто не повернувся з евакуації. У Німеччину на примусові роботи було відправлено 2,4 млн людей. Було знищено 714 міст, 28 тис. сіл, 419 тис. заводів і фабрик, 330 тис. творів мистецтва, історичних реліквій та бібліотечних колекцій. Україна зазнала колосальних людських, матеріальних і культурних втрат.

Отже, український народ зробив великий внесок у перемогу в Другій світовій війні, і цілком справедливо, що ці небувалі жертви й мучеництво справедливо дістали міжнародне визнання – у 1945 р. Україна стала співзасновником Організації Об'єднаних Націй. Незважаючи на колосальні втрати в роки війни, український народ вистояв, зробивши гідний внесок у справу перемоги над нацизмом.

Іван Жиленко,
Яків Гученко, гр. А-12

